DOI: 10.34015/2523-4552.2019.3.02

УДК 94(477.82)"1918/1939":
94(438)"1918/1939":351.74

Разиграєв О. В.,
кандидат історичних наук, доктор
гуманістичних наук (Університет Марії
Кюрі-Скłodовської, м. Люблін), доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
(м. Луцьк)
email: razygraev@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-0480-6936

КРИМІНАЛЬНІ ТА ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ТЮРМІ «БРИГІДКИ» У 1918–1939 РОКАХ

У статті висвітлюються окремі аспекти перебування у львівській тюрмі «Бригідки» кримінальних та політичних в'язнів між двома світовими війнами. З'ясовано, що у досліджуваний період ця тюрма мала статус найбільшого пенітенціарного закладу Східної Галичини. Встановлено, що там перебували різні категорії ув'язнених, життя яких – від потрапляння за ґрати до звільнення з тюремних мурів – мало регламентований характер й визначалося відповідними нормативно-правовими документами.

Ключові слова: в'язень; тюрма; пенітенціарна система; Львів; Східна Галичина.

В статье исследовано отдельные аспекты пребывания во львовской тюрьме «Бригидки» уголовных и политических заключенных между двумя мировыми войнами. Выяснено, что в исследуемый период эта тюрьма имела статус крупнейшего пенитенциарного заведения Восточной Галиции. Установлено, что там находились различные категории заключенных, жизнь которых – от попадания в тюрьму до освобождения из ее стен – носила регламентированный характер и определялась соответствующими нормативно-правовыми документами.

Ключевые слова: заключенный; тюрьма; пенитенциарная система; Львов; Восточная Галиция.

Постановка проблеми. В силу низки зовнішньо- та внутрішньополітичних обставин, між двома світовими війнами Східна Галичина була складовою частиною нововідродженої польської держави Другої Речі Посполитої, яка будучи розділеною

Російською, Австро-Угорською та Німецькою імперіями, змогла подолати більш, ніж столітній період бездержавного існування й проголосити свою незалежність 11 листопада 1918 р. На цих теренах вже з перших днів польської присутності почалися

процеси покликані інтегрувати їх в новий державний організм, який теж лише перебував на стадії формування. У цих процесах важлива роль відводилася м. Львову, яке було не лише політичним та культурним центром Східної Галичини, але й одним із символів польської традиції в регіоні.

Інтегральним елементом формування польських органів влади та управління в краї стало включення місцевих в'язниць в єдину загальнопольську пенітенціарну систему. В цьому контексті важлива роль відводилася одній з найбільших та найвідоміших в'язниць Східної Галичини – Львівським «Бригідкам». Зазначений пенітенціарний заклад функціонує донині як Державна установа «Львівська установа виконання покарань № 19», займаючи приміщення колишнього костелу та жіночого монастиря Святої Бригіти, заснованого на початку XVII ст. Відповідно до розпорядження Австрійського імператора Йосипа II, у 1780-х роках тут розмістилась чоловіча тюрма [1].

У міжвоєнний період в'язниця продовжила функціонування, однак вже в межах Польської держави, будучи фактично найбільшою тюрмою Східної Галичини. Наприкінці 1920-х років вона була зарахована до I класу з можливістю утримувати понад 450 в'язнів, маючи велику площу, належне технічне забезпечення, Центральний шпиталь для в'язнів, велику кількість майстерень, де працювали засуджені, каплицю, приміщення для навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останню чверть століття у вітчизняній та зарубіжній історіографії з'явилося чимало праць присвячених суспільно-політичному, соціально-економічному та культур-

ному життю Східної Галичини в окреслений хронологічний період. Разом з тим, проблематика становлення та функціонування в регіоні пенітенціарних закладів залишилася поза дослідницькою увагою.

Постановка завдання. Відтак, з огляду на маловивченість теми, мета запропонованої розвідки полягає у висвітленні окремих граней перебування політичних та кримінальних в'язнів у кримінально-слідчій тюрмі, яка розташувалася у Львові на вулиці Казимирівській, 24 й більш відома як «Бригідки».

Виклад основного матеріалу. У Львівських «Бригідках» перебували різні типи в'язнів, яких ми можемо диференціювати за різними критеріями: статевими, віковими, нормативно-правовими тощо. Так, у гендерному вимірі в «Бригідках» перебували як чоловіки, так і жінки. Ці особи могли відбувати покарання або утримуватися у в'язниці на час слідчих заходів. У віковому зрізі невелику частку ув'язнених осіб становили неповнолітні [2, арк. 5].

Згідно кримінального кодексу Польщі в'язнів «Бригідок» можна також умовно розділити на «кримінальних» та «політичних». Хоча, формально, всі вони були «кримінальними злочинцями», позаяк окремого юридичного статусу в кримінальному кодексі «політичні в'язні» не мали. Разом з тим, у внутрішній документації тюрми чітко простежується поділ ув'язнених на «кримінальних» та «політичних» з огляду на характер вчиненого злочину.

Динаміка чисельності в'язнів постійно змінювалася. Будучи офіційно розрахованими на утримання більш ніж 450 в'язнів, в другій половині 1920-х років «Бригідки» могли

максимально вмістити 922 особи [3, арк. 12]. У червні 1927 р. тут перебувала 591 особа, в тому числі 543 чоловіки та 48 жінок [3, арк. 12]. Натомість, вже в квітні наступного року – близько 900 осіб [4, с. 12–13].

Праця становила складову частину тюремного життя в'язня «Бригідок», де функціонували різного роду майстерні, зокрема кравецька, швейна, столярна тощо. Більшість в'язнів опановували ремесло вже за ґратами. Так, на початку 1921 р. у кравецькій майстерні працювало 10 в'язнів, які займалися пошиттям мундирів для персоналу тюрми та в'язничного корпусу інших окружних судів. У цей же час у швейній майстерні стільки ж в'язнів займалися пошиттям взуття для працівників тюрми [5, арк. 85–87, 108.]. Частина ув'язнених виконувала трудові повинності поза мурами тюрми – у приватних господарствах (польові роботи, вирубка дерев, тощо) [6, арк. 127]. Так, в'язні-жінки «Бригідок» працювали прибиральницями в приміщенні президії Львівського окружного апеляційного суду [7, арк. 73–73 зв.]. За виконану роботу ув'язнені отримували незначну фінансову винагороду, з якої половину можна було використати під час перебування у в'язниці, натомість, інша частина зараховувалася на особовий рахунок в'язня і ставала доступною тільки після звільнення [8, с. 13].

Найбільшу проблему для здоров'я в'язнів тюрми становив тиф. З метою профілактики поширення інфекції адміністрація пенітенціарного закладу періодично вдавалася до дезінфекційних заходів, які не завжди давали бажаний ефект. Так, у першій половині лютого 1923 р. на плямистий тиф у «Бригідках» захво-

ріло 4 в'язні, один з яких помер. З метою запобігання захворювання, на початку 1924 р. у тюрмі кожні два тижні проводилася дезінфекція одягу в'язнів. Крім того, адміністрація карного закладу намагалася систематично піддавати в'язнів водним процедурам. Порушення регулярного купання в'язнів фіксувалися в зимовий період й зумовлювалися труднощами з опаленням [9, арк. 15–15 зв.]. 1926 року в «Бригідках» постав Центральний в'язничний шпиталь, який займав окреме приміщення й приймав на лікування в'язнів обох статей з усіх тюрем Східної Галичини [10, арк. 4–6].

Перебування в тюрмі давало можливість окремим в'язням опанувати грамоту та отримати базові знання з основних навчальних дисциплін. Джерела повідомляють про початок навчального курсу для неписьмених в'язнів «Бригідок» у жовтні 1922 р. [6, арк. 126]. Учні були поділені на три відділення: у перших двох відділеннях, кожне з яких налічувало по 24 особи, навчалися чоловіки, натомість третє навчальне відділення призначалося для жінок [6, арк. 105, 122].

Завершення навчання накладало на учнів обов'язок скласти іспити екзаменаційній комісії [7, арк. 37]. Так, наприклад, на початку липня 1927 р. в «Бригідках» до складання іспиту було допущено 160 осіб, однак з різних причин лише 105 в'язнів з'явилися на екзамен. Під час іспиту вони були поділені на три групи. До першої увійшли ті в'язні, які складали читання, письмо та рахування; друга група охоплювала знання з польської мови, рахування, історію та географію; остання, третя, група включала ті ж дисципліни, які у пер-

Львівські «Бригідки» у міжвоєнний період.

Джерело: Księga jubileuszowa więziennictwa polskiego 1918-1928. Warszawa, 1929. S. 283.

шій, але більшої складності. В підсумку усі учні склали іспити, а ті, які отримали найкращі результати могли сподіватися на скорочення терміну ув'язнення [7, арк. 40].

Під час перебування у досліджуваному карному закладі в'язні мали право та практичну можливість на задоволення своїх релігійних потреб. У «Бригідках» перебували в'язні різних конфесій, зокрема греко- та римо-католицької, православної, іудейської тощо. В'язниця мала каплицю для богослужіння, а також греко- та римо-католицьких капеланів, які були штатними працівниками тюрми й виконували свої обов'язки за контрактом. Станом на жовтень 1924 р. духівники «Бригідок» отримували фінансову винагороду у розмірі 12 % від заробітної платні державного службовця 12 ступеня [5, арк. 98]. Вони працювали у незадовільних матеріальних умовах. Часто навіть базові літургічні видатки на

вино та проскури вони покривали власним коштом [5, арк. 94–95]. В міру потреби залучалися також душпастирі інших віровизнань.

На початку 1920-х років богослужіння відбувались у каплиці, яка мала окреме приміщення. Згодом релігійні практики було перенесено до основного корпусу тюрми, де у приміщенні великої камери, яка розташовувалася на першому поверсі, було облаштовано нову каплицю. Це зумовлювалося тим, що у попередній каплиці бракувало віконних шибок, а відтак капелани справедливо скаржилися на низьку температуру повітря в приміщенні. Крім того, перенесення каплиці було важливим з точки зору безпеки, адже унеможлилювало втечу в'язнів внаслідок їх скупчення під час богослужіння [6, арк. 127].

Найбільша кількість ув'язнених належали до католицької або греко-католицької конфесії. Прояви реалі-

зації релігійних потреб були різними. Так, наприклад, напередодні Великодня 1928 р. у «Бригідках» трудова діяльність була призупинена, натомість мали місце реколекції (лат. *recolligere* «на ново збирати») – кількадеденний період присвячений духовній віднові через молитву та сповідь. Присутніх на богослужінні сповідали не тільки місцеві капелани, а також запрошені римо та греко-католицькі духівники [4, с. 12–13]. Реколекції для в'язнів римо- та греко-католицького віросповідання відбувалися й напередодні Великодня 1934 р. В цей час близько 200 в'язнів християн обох обрядів звершили таїнство сповіді [11, с. 8].

Не всі в'язні погоджувалися відбувати покарання накладене судовою владою, а відтак вдавалися до втеч. Найлегшим способом несанкціонованого залишення тюрми була втеча під час виконання різного роду робіт, які часто проводилися поза її межами. Значно складніше було втекти з камери або іншого приміщення в'язничного комплексу.

Звертаючись до втеч в'язнів під час виконання різного роду робіт, варто згадати втечу в'язня Ситника 12 грудня 1921 р. У цей день в'язні «Бригідок» під конвоем двох наглядачів були залучені до транспортування борошна з млина до в'язниці. Під час повернення в тюрму у них не вистачило сил витягти навантажений борошном віз під гору на одній з вулиць міста. Відтак, один охоронець прийняв рішення залишити конвоювання й піти у в'язницю за допомогою. В цей час в'язень Ситник, скориставшись послабленням охорони та завантаженістю вулиці, здійснив втечу. Сприяло цьому й те, що втікач був одягнений у старий війсь-

ковий мундир, а в'язні на момент втечі «з приводу сильного морозу й легкого вбрання, бігали навколо возу щоб нагрітися» [12, арк. 28–28 зв.].

Частими були й втечі в'язнів під час виконання різних робіт у приміщеннях суду, що теж зумовлювалося їх слабкою охороною. Так, в'язні перебували під наглядом переважно одного охоронця, що негативно впливало на їхній контроль [13, арк. 13]. Наприклад, 17 квітня 1923 р., під час виконання земельних робіт у приватному господарстві судді, здійснив втечу в'язень В. Загірний. Останній повідомив охоронцеві, що має необхідність справити природні потреби й під час нібито їх справляння здійснив втечу. Охоронець Ю. Грабовський заперечив свою провину у цій втечі, зазначаючи, що припинив переслідування втікача, позаяк під його наглядом перебували також інші засуджені [13, арк. 36]. Обурення охоронця викликав також той факт, що коли він почав переслідувати В. Загірного, працівники цегельні, що розміщувалася поряд із земельною ділянкою судді, де працювали в'язні, почали до них вигукувати «чому стоїте фраєри, нікого біля вас немає» [13, арк. 36 зв.].

Траплялися й випадки втечі безпосередньо з приміщення тюрми. Так, в 1921 р. з львівських «Бригідок» здійснили втечу троє в'язнів, які відбували покарання за крадіжки. Втеча була реалізована шляхом вибиття отвору в підлозі на другому поверсі, який провадив до незамкненого туалету на першому поверсі. Звідти в'язні потрапили на подвір'я тюремного шпиталю й залишили територію в'язниці [12, арк. 16]. У результаті внутрішнього розслідування було встановлено, що втеча була уможли-

влена службовою недбалістю або навіть співучастю тюремної охорони. Зокрема, напередодні втечі, двоє в'язнів мали побачення з невідомою особою, від якої вони отримали готівкові кошти, що було заборонено тюремним режимом, а також продукто-вий пакунок, що складався з хліба (розміру пів метра та вагою 30 кг!), булки та ковбаси. Очевидно, саме в хлібі й були заховані інструменти, які допомогли здійснити втечу. Більше того, готівкові кошти отримав і тюремний наглядач, який мав обов'язок контролювати розмову під час побачення. Продуктовий пакунок теж не був перевірений. Усе це свідчило про співучасть охорони у цій втечі [12, арк. 17–19 зв.].

Відносно «легким» місцем для втечі в'язнів з «Бригідок» вважався тюремний шпиталь. Часто ув'язнені навіть симулювали різні хвороби, щоб потрапити туди з метою подальшої втечі. Однак, не всі спроби протиправно залишити стіни медичного закладу завершувалися успіхом. Так, у березні 1927 р. троє в'язнів, які перебували на лікуванні, здійснили невдалу спробу втечі з тюрми шляхом вибиття отвору в стіні камери медичного закладу. Охорона викрила змовників та не дозволила їм залишити мури пенітенціарного закладу. Після викриття втечі, в'язні подали скаргу на охоронців тюрми з приводу застосування щодо них фізичного насилля. Персонал в'язниці категорично заперечив побиття втікачів, а їхні тілесні ушкодження пояснив пораненням під час втечі та затримання [14, арк. 28–52].

Відбувши покарання, в'язні «Бригідок» були змушені залишити пенітенціарний заклад. Однак, нерідко траплялося так, що вони не мали

фінансів навіть на придбання квитка на повернення до дому. В таких випадках звільнені особи могли розраховувати на допомогу від загальнопольського товариства «Патронат», мета якого полягала, насамперед, у покращенні матеріального та морального стану в'язнів, вихованні, наданні освіти та трудовому навчанні неповнолітніх в'язнів, наданні допомоги в'язням, які звільнялися з місць відбування покарання, підтримці родин в'язнів. Зазначена організація, відповідно до власних статутних завдань, мала право звертатися до тюремної адміністрації, Міністерства юстиції та Міністерства праці та суспільної опіки зі спеціальними поданнями та пропозиціями. Крім того, «Патронат» був уповноважений інформувати контролюючі органи про помічені недоліки та зловживання в тюрмах [15, s. 225].

Як уже зазначалося вище, у Львівських «Бригідах» поряд з кримінальними злочинцями перебували особи, які відбували покарання або утримувалися під час слідства за політичні злочини – кримінальні правопорушення проти польської державності. Найбільші групи політв'язнів досліджуваної в'язниці становили українські націоналісти, а також комуністи.

Ще від початку 1920-х років у «Бригідах» перебували діячі Української військової організації (УВО), а вже у 1930-ті роки в'язницю стали наповнювати діячі Організації українських націоналістів (ОУН). Українські націоналісти мали в тюрмі свою замкнену комуну, життя якої було суворо регламентоване. Голова комуні від імені своїх колег мав право вести перемовини з охороною та адміністрацією. Такі контакти здійс-

нювалися задля оптимізації власної діяльності в тюрмі. Наприклад, один із діячів ОУН З. Книш, який відбував покарання у Львівських «Бригідках», зазначав, що наприкінці 1931 р. до в'язниці потрапив знаний член УВО та ОУН з Коломиї М. Колодзінський, а тому гостро постало питання приєднання його до камери оунівців, що в підсумку вдалося зробити на початку 1932 р. у результаті перемовин з адміністрацією [16, с. 31].

Для обміну інформацією в'язні використовували спільні прогулянки або послуговувалися таємними записками. Джерелом інформації про життя «на волі» був також новоприбулий в'язень. Так, З. Книш у спогадах зазначав, що М. Колодзінський одразу по прибуттю у львівські «Бригідки» поінформував про з'їзд членів ОУН у Гданську [16, с. 31]. Джерелом інформації були також зустрічі з родичами у тюрмі. З. Книш, який повторно потрапив до Львівських «Бригідок» у червні 1939 р., у своїх спогадах писав, що під час побачення з майбутньою дружиною дізнався про масові арешти українських націоналістів у Польщі, переповненість польських тюрем, зведення активістів до табору в Березі Картузькій на Поліссі [17].

Українські націоналісти під час перебування в «Бригідках» займалися також виданням нелегальної друкованої продукції: листівок та газет. Наприклад, Ярослав Стецько, один з керівників комуні націоналістів, ініціював видання рукописного тюремного часопису «Непоборні», що виходив двічі на місяць. Там містилися різні ідеологічні статті, інструкції й огляд преси [18].

Символічне значення «Бригідок» для ОУН було підсилено стра-

тою там у грудні 1932 р. засуджених до смертної кари двох бойовиків ОУН – учасників нападу на пошту в м. Городок-Ягеллонський Львівського воєводства – двадцятидворічного В. Біласа та двадцятип'ятирічного Д. Данилишина. Попри старання адвокатського корпусу, в тому числі й відомого галицького адвоката С. Шухевича, обом учасникам нападу суд виніс смертний вирок [19, арк. 59–60].

Члени та симпатички Комуністичної партії Західної України (КПЗУ) та підконтрольних їй політичних структур становили іншу велику групу політв'язнів міжвоєнних «Бригідок». Як і українські націоналісти, комуністи мали в тюрмі власну закриту комуну з унормованими правилами поведінки. В'язні-комуністи часто скаржилися на погане харчування, перебування в одній камері здорових в'язнів з тими, які хворіли на сифіліс [20, арк. 5].

Погані умови перебування комуністів в «Бригідках» порушувалися в численних документах КПЗУ та Міжнародної організації допомоги революціонерам (МОДР). Так, в «Бюлетені МОДРу Західної України» за 1928 р. зазначалося, що «...політичні в'язні утримуються в ненормальних умовах. У ряді тюрем, як наприклад Львівській ... вони перебувають в одиночних камерах. Їм не дозволяється отримувати книжок з соціальним змістом, а також легальної робітничо-селянської преси. Камери в зимову пору року майже не опалювалися, їжа – потворна. Приміщення тюрми старі ... колишні монастирські ... вологі ... У справі Львівських Бригідок ще 1924 р. санітарна комісія прийняла рішення про те, що приміщення навіть не можуть використо-

уватися в якості складу для провіанту. Незважаючи на це, до сьогодні там перебувають десятки політв'язнів» [21, арк. 10]. Вищевказана рубрика містила також відкриті листи політв'язнів з Львівських «Бригідок» та інших тюрем, в яких описувалися нестерпні умови утримання [21, арк. 11–14].

На знак протесту комуністи часто влаштовували бунти та акції голодування. Нерідко акції протесту політв'язнів-комуністів проводилися одночасно як в тюрмі, так і поза її мурами. Так, 5 травня 1928 р. п'ятеро охоронців конвоювали трьох підслідних комуністів з Львівського окружного суду, який розташовувався на вулиці Баторія, до «Бригідок». Під час цієї процедури комуністи співали «Інтернаціонал», вигукували гасла як-от «Геть білий терор!», «Геть фашизм!», «Нехай живе селянсько-робітничий уряд!», «Звільнити політв'язнів!», «Ми є комуністи, нас закуто в кайдани як політичних в'язнів!...» [22, арк. 5–5 зв.].

9 березня 1933 р. в'язні-комуністи в «Бригідах» оголосили чергове голодування. За повідомленнями КПЗУ, до таких дій ліворадикали вдалися через незадовільні побутові умови, суворий тюремний режим та побиття політв'язнів 8 березня. У цей день комуністи почали співати революційні пісні, тим самим порушуючи тюремний режим. Згодом у тюрмі почався бунт. Для наведення порядку до в'язниці були викликані підрозділи поліцейських, які почали бити в'язнів й скеровувати найбільш «активних» до карцеру [23, s. 9–10].

Відносини між політв'язнями комуністами та українськими націоналістами склалися по-різному. Так, Львівський міський округ МОД-

Ру наприкінці грудня 1932 р., попри ідеологічні розбіжності, провів під стінами «Бригідок» масову акцію протесту у справі страти оунівців В. Біласа і Д. Данилишина [24, арк. 1]. Крім того, в день повішення бойовиків ОУН у тюрмі відбулося заворушення комуністичних політв'язнів. У відповідь на порушення режиму, адміністрація вдалася до «ліквідації політичних камер» та заборонила «господарські комуни» [23, s. 9]. Між політв'язнями комуністами та українськими націоналістами доходило й до конфліктів. Зокрема, 21 червня 1932 р. в одній з камер «Бригідок» виникла бійка між двома групами політв'язнів – комуністами й українськими націоналістами, внаслідок якої частина осіб отримали ушкодження [25, арк. 27].

Висновки. Львівські «Бригідки» між двома світовими війнами мали статус найбільшої в'язниці Східної Галичини. Цей пенітенціарний заклад, у порівнянні з іншими тюрмами регіону, володів великою площею та добрим технічним оснащенням. В тюрмі перебували різні категорії ув'язнених, життя яких – від потрапляння за ґрати до звільнення з тюремних murів – мало регламентований характер. Крім типових «кримінальних» злочинців, у «Бригідах» перебували й «політичні» в'язні, тобто ті особи, які своїми діями шкодили польській державності. Найбільші групи політв'язнів становили українські націоналісти, а також прихильники комуністичної ідеології. У тюрмі вони творили власні замкнені комуни, які мали чітко визначені правила поведінки. Крім того, в'язниця слугувала для них місцем політичної активності.

Список використаних джерел

1. Онишко О. Бригідки. *Енциклопедія історії України* : Т. 1: А–В / Редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України, Київ : Наукова думка, 2003. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Brygidky> (дата звернення: 28.11.2019).
2. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДІАЛ України). Ф. 151. Оп. 1. Спр. 2321.
3. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 1965.
4. Przegląd Więziennictwa Polskiego, 1928, № 6 (38).
5. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 1225.
6. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 636.
7. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 1914.
8. Przegląd Więziennictwa Polskiego, 1926, № 5 (12).
9. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1. Спр. 1237.
10. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 2356.
11. Przegląd Więziennictwa Polskiego, 1934, № 6 (15).
12. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1. Спр. 521.
13. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1. Спр. 1246.
14. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 1915.
15. Neymark E. Współpraca społeczeństwa z administracją penitencjarną. *Księga jubileuszowa więziennictwa polskiego 1918–1928*. Pod red. Z. Bugajskiego. Warszawa, 1929. P. 219–228.
16. Книш З. Розбрат. Спогади й матеріали до розколу ОУН у 1940–1941 роках. Торонто, 1960. 431 с.
17. Книш З. Перед походом на схід. Спогади й матеріали до діяння Організації Українських Націоналістів у 1939–1941 роках. Ч. I. Торонто, б.р. URL: <http://knysh.national.org.ua/pochod-1/r01.html> (дата звернення: 28.11.2019).
18. Саківський І. Леви в клітці. *Тиждень*. 2013. № 10. URL: <https://tyzhden.ua/History/74039> (дата звернення: 28.11.2019).
19. ЦДІАЛ України. Ф. 371. Оп. 1. Спр. 88.
20. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). Ф. 6. Оп. 1. Спр. 101.
21. Державний архів Львівської області. Ф. 121. Оп. 3. Спр. 147.
22. ЦДІАЛ України. Ф. 151. Оп. 1а. Спр. 2256.
23. Archiwum Akt Nowych. Zesp. 1294 (były 165). Sygn. 176/5. T. 87.
24. ЦДАГО України. Ф. 6. Оп. 2. Спр. 192.
25. ЦДАГО України. Ф. 6. Оп. 2. Спр. 627.

References

1. Knysh, Z. (1960). *Rozbrat. Spogady j materialy do rozkolu OUN u 1940-1941 rokax*. Toronto: Sribna surma [in Ukrainian].
2. Knysh, Z. (b.r.) *Pered poxodom na sxid. Spogady j materialy do diyannya Organizaciyi Ukrayinskyx Nacionalistiv u 1939-1941 rokax*. Ch. I. Toronto: b.v. Available at: <http://knysh.national.org.ua/pochod-1/r01.html> (accessed 28.11.2019) [in Ukrainian].
3. Neymark, E. (1929). Współpraca społeczeństwa z administracją penitencjarną. *Księga jubileuszowa więziennictwa polskiego 1918–1928*. Warszawa: Związek Pracowników Więziennych Rzeczypospolitej Polskiej, p. 219–228 [in Polish].
4. Onyshko, O. (2003). Brygidky. *Encyklopediya istoriyi Ukrayiny: T. 1: A-V* / Redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in., Kyiv: Naukova dumka. Available at: <http://www.history.org.ua/?termin=Brygidky> (accessed 28.11.2019) [in Ukrainian].

5. Sakivskyj, I. (2013). Levy v klitci. Tyzhden, no 10. Available at: <https://tyzhden.ua/History/74039> (accessed 28.11.2019) [in Ukrainian].

O. Razyhryayev, *Candidate of Historical Sciences, PhD in History of Maria Curie-Skłodowska University (Lublin), Associate Professor, Associate Professor of the Department of World History Lesya Ukrainka Eastern European National University (Lutsk)*

email: razygraev@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-0480-6936

Criminal and political prisoners in Lviv prison “Brygidki” in 1918–1939

The article considers some aspects staying in the Lviv prison “Brygidki” criminal and political prisoners between the two world wars. “Brygidki” was the largest prison in Eastern Galicia, which in the late 1920s was enrolled in grade I with the capacity to hold more than 450 prisoners. The prison had a large area, adequate technical support, the Central Prison Hospital, a large number of prisoners' workshops; chapel, rooms for the educational process.

According to the Criminal Code of Poland, “Brygidki” prisoners can be conditionally divided into “criminal” and “political”. Although, formally, all of them were “criminal”, because the “political prisoners” did not have the separate legal status in the criminal code. At the same time, the documentation of the prison clearly shows the division of prisoners into “criminal” and “political” in view of the nature of the scholarly crime.

Prisoners' lives were regulated and governed by the relevant legal instruments. During the study period, prisoners constantly complained about the quality and quantity of food. Often, being in prison had a negative impact on the health of prisoners, which led to treatment in a prison hospital. While serving their sentences, prisoners were engaged in employment through specialized labor departments. Inmates also had the opportunity to get elementary education and meet their religious needs. Not all prisoners wanted to serve a sentence in prison, and then resorted to escape. An important role in preparing a prisoner for post-prison life was played by the “Patronage” organization, which provided basic financial and legal support.

Keywords: *prisoner; prison; penitentiary system; Lviv; Eastern Galicia.*